

Bratislava, 22. augusta 2022

Slovensku by návrat k uhliu nepomohol

Coface: Ak by aj Rusko úplne zastavilo dodávky plynu do Európy, bude to mať len mierny dopad na ekonomiku. Dnes nečelíme fyzickému nedostatku plynu, ale skôr jeho vysokej cene, čo môže spôsobiť stagfláciu. Riešenia však sú.

Zastavenie dodávok plynu pre európsky trh vrátane Slovenska je podľa odborníkov čoraz reálnejšie. Ako sa zhodujú, problémom však nie je nedostatok plynu vo svete, ale jeho distribúcia na miesta spotreby, ako aj vysoká cena. Hoci sa už začína hovoriť o alternatívach, pokiaľ ide o uhlie, jeho cena síce vzrástla, no v prípade Slovenska by opätovná ťažba bola nerentabilnou a nepokryla by dopyt. „*Hnedé uhlie sa v najväčšej a v podstate jedinej významnej bani na hornej Nitre ťaží hlbšie, čo je nákladovo drahšie, a pôvodne plánované odstavenie neďalekej uhoľnej elektrárne Nováky sa zhodovalo s plánovaným ukončením ťažby v roku 2023. Rozšírenie ťažby by si pravdepodobne vyžadovalo investície so štátnymi stimulmi a vzhľadom na nábeh jadrovej elektrárne Mochovce to pravdepodobne nebude preferovaná možnosť,*“ konštatuje odborník Coface Slovenská republika a Česko Martin Procházka, vedúci oddelenia Risk Underwriting (upisovanie rizík). Nadnárodná spoločnosť je globálnym lídrom v poistení pohľadávok firiem a manažovaní ich kreditného rizika.

Boj o plyn

„*Na svete je relatívne dosť plynu, ale je problém dostať ho na miesta spotreby v Európe,*“ konštatuje Ján Čarný, generálny riaditeľ Coface pre Slovenskú republiku a Česko. Nie je totiž dostatok terminálov na stlačený zemný plyn, ani dostatočná kapacita potrubí na distribúciu plynu do miest spotreby. „*Vysoká cena plynu je však zaujímavým stimulom, a bude závisieť od toho, za akých podmienok sa podarí uzavrieť dlhodobé zmluvy,*“ dodáva.

Vysoká cena plynu je tiež problémom. Prirodzenou reakciou je jednak nahradenie zdrojov, čo domácnosti a podniky robia všade, kde je to možné, ako aj zníženie spotreby energie. „*Niekde je však plyn nenahraditeľný, napríklad chemický závod Duslo Šaľa, kde je plyn aj vstupnou surovinou, nielen zdrojom energie, spotrebuje až 10 % celkovej spotreby plynu na Slovensku. V teplárenskom priemysle došlo k masívnemu prechodu z uhlia na plynové zdroje, a ani tu by nahradenie nebolo jednoduché,*“ vysvetľuje Martin Procházka. Zásobníky plynu sú krátkodobým prvkom energetickej bezpečnosti, hoci dôležitým, ktoré môžu pojať až polovicu ročnej spotreby Slovenska. „*Tým ďalším je nový poľsko-slovenský plynovod, ktorého ročná kapacita zodpovedá približne ročnej spotrebe Slovenska. Slovensko je v tomto smere pred Českou republikou. Bohužiaľ, v Českej republike bola výstavba plynového prepojenia s Poľskom pred rokmi zastavená. Projekt sa zrejme obnoví, ale jeho uvedenie do prevádzky potrvá najmenej tri až štyri roky,*“ podotýka.

Návrat uhlia?

Uhlie sa v mnohých krajinách významne podieľa na energetickom mixe, preto jeho intenzívnejšie zapojenie, minimálne v krátkodobom horizonte, je logickým dôsledkom a pri vysokých cenách elektrickej energie je pre prevádzkovateľov aj ekonomicky výhodné, dokonca napriek rekordným cenám emisných povoleniek. „*Predĺženie ťažby*

a prevádzky o niekoľko rokov je preto veľmi reálne,“ konštatuje Martin Procházka. V Nemecku sa dokonca obnovujú uhoľné elektrárne, s ktorými sa už nepočítalo a ktoré boli ponechané ako záloha pre takýto prípad. Paradoxne, skôr nie je isté, či zostanú v prevádzke nemecké jadrové elektrárne. *„Odpor Nemcov a Rakúšanov voči jadrovej energii znižuje manévrovací priestor na nahradenie ruského plynu v energetickom mixe. Slovensko však má v prevádzke len dve uhoľné elektrárne a ich podiel na výrobe elektriny je menej ako 10 %, v prípade Česka je to viac ako 40 %,“* vysvetľuje Martin Procházka. Na veľký návrat uhlia preto nevsádza, skôr očakáva dobudovanie potrebnej infraštruktúry a nahradenie ruského plynu z iných zdrojov. Plyn má nenahraditeľné výhody, najmä v oblasti regulácie výkonu, z energetického mixu tak zrejme nezmizne.“

Čo bude po vypnutí plynu

Všetky krajiny majú dlhodobý krízový plán, ktorý stanovuje postup pri odstavení plynu bez ohľadu na príčinu. Ako prvé by sa obmedzili priemyselné podniky, ktoré nepatria do kritickej infraštruktúry (do tej patria teplárne, nemocnice a iné kľúčové inštitúcie, ktoré musia fungovať bez ohľadu na okolnosti), a ako posledné by sa odstavili domácnosti. V prípade domácností pritom platí, že je možné plyn relatívne ľahko nahradiť vykurovaním na tuhé palivo, ako uhlie či lacnejšie drevo. *„Mnohé domácnosti majú ešte staré zariadenia a často ich kvôli cene plynu nahrádzajú alternatívami. V teplárňach a v priemysle sú tieto možnosti náhrady menšie,“* podotýka Martin Procházka s tým, že niektoré teplárne majú stále kotly na tuhé palivo a vedia kombinovať spaľovanie uhlia alebo biomasy. *„Uhlie sa na výrobe elektriny na Slovensku podieľa len 10 % v dvoch tepelných elektrárňach, v Novákoch, ktoré spaľujú miestne hnedé uhlie, a vo Vojanoch, ktoré sú uhoľnou elektrárnou zásobovanou uhlím z Ukrajiny a predtým z Ruska. Obidva závody mali v minulosti problémy so ziskovosťou. Slovensko dováža 90 % svojej spotreby uhlia a doprava je relatívne drahá, preto si nemyslím, že sa trend odklonu od tejto suroviny zmení,“* konštatuje. Možno elektrárne a niektoré teplárne budú na uhlie fungovať o niečo dlhšie, ale podľa odborníka ide o jednotky rokov. *„Z hľadiska energetického mixu bude oveľa dôležitejšie dokončenie jadrových elektrární a obnoviteľných zdrojov energie,“* dodáva.

Dopad na ekonomiku

Podľa rôznych scenárov by úplné zastavenie dodávok ruského plynu do Európy zasiahlo stredoeurópske ekonomiky poklesom HDP o 2-5 %. *„Energetickí analytici sa domnievajú, že v okamihu, keď by sme naplnili zásobníky na túto zimu, bolo by rozumné, aby sme ako Európania sami ukončili odbery z Ruska. Tým by sa odstránil významný prvok neistoty, ktorý má najväčší vplyv na cenu. Práve cena plynu nepriamo zvyšuje cenu elektriny a tlačí nás k hrozbe stagflácie,“* upozorňuje Martin Procházka. Vysoká cena plynu zároveň znižuje jeho spotrebu; krajiny EÚ sa zaviazali znížiť spotrebu o 15 %, pričom údaje z tohto roka ukazujú medziročný pokles spotreby o približne 20 %. *„Zdanlivo je to jednoduché, no je tu jeden výkričník, a tým je úloha priaznivého počasia. Ukončenie ruských dodávok by však urýchlilo substitúciu dodávok a racionalizovalo trhové ceny, čo by v konečnom dôsledku minimalizovalo celkový vplyv ruskej agresie na naše hospodárstvo,“* podotýka. Cenové šialenstvo sa zastaví až vtedy, keď budú trhy pevne presvedčené, že v Európe je dostatok plynu.

Odklon od zelenej stratégie?

Vyvstáva otázka, či nedostatok plynu a nahrádzanie ho tuhými palivami neodsunie zelené zmýšľanie. Ako upozorňuje Martin Procházka, problém európskej energetiky sa

zďaleka netýka len ruského plynu. Začal už v ére lacnej elektrickej energie, kedy sa nevybudovalo dostatočné množstvo zdrojov. „*To, že obnoviteľné zdroje nestačia a ktoré konvenčné zdroje budú odpojené, sa vedelo dlho dopredu. Stav francúzskych jadrových elektrární je šokujúci; z čistého vývozcú sa Francúzsko stalo čistým dovozcom elektrickej energie. Nahradenie ruského plynu z iných zdrojov sa zdá byť menším problémom, ako včasné nahradenie konvenčných zdrojov, ktoré odchádzajú do dôchodku,*“ upozorňuje. Je isté, že obnoviteľné zdroje energie ich kapacitne nepokryjú, výstavba veľkých jadrových elektrární je zdĺhavá a nákladná a malé modulárne reaktory, ktoré sľubujú zaujímavé environmentálne, bezpečnostné a ekonomické parametre, budú k dispozícii najskôr v druhej polovici tohto desaťročia. „*Uhlie tu s nami teda bude ešte niekoľko rokov, ale stále to vnímam ako predĺženie ústupu, nie ako renesanciu,*“ dodáva.

Na zelenej politike nie je nič zlé, no musí sa realizovať s ohľadom na všetky súvislosti. „*Ak sa snažíme znížiť energetickú náročnosť priemyslu, potom je najhorším možným výsledkom, že presunieme špinavú časť reťazca do krajín, ktoré sú ešte bezohľadnejšie voči životnému prostrediu, dovezieme polotovary do EÚ a hotovému výrobku dáme ekologickú nálepku. Elektrická energia má ekologický zmysel, ak ju nebudeme vyrábať z uhlia,*“ konštatuje. Biopalivá sú lepšie ako palivá z ropy len vtedy, ak sa na ich výrobu nevypália veľké plochy tropických lesov na druhej strane planéty. „*Covidová kríza aj rusko-ukrajinský konflikt nám pripomenuli, aké krehké sú globalizované dodávateľské reťazce a že naša hospodárska politika musí byť schopná skĺbiť konkurencieschopnosť, environmentalizmus a bezpečnosť. Priemysel musí byť partnerom v environmentálnej politike, nie jej nepriateľom,*“ upozorňuje odborník Coface.

KONTAKT PRE MÉDIÁ:

Slávka Boldocká - 0918805510, slavka@mediamedia.sk

Coface: for trade – Stavíme obchod spoločne

70 rokov skúseností a precízne vybudovaná sieť urobili spoločnosť Coface ikonou v oblasti úverového poistenia, riadenia rizík a globálnej ekonomiky. S ambíciou stať sa najúspešnejším globálnym obchodným poisťovacím partnerom v priemysle, odborníci spoločnosti Coface pracujú v rytme svetového hospodárstva a podporujú 50 000 klientov pri budovaní úspešných, rastúcich a dynamických podnikov. Služby a riešenia skupiny chránia a pomáhajú spoločnostiam prijímať kreditné rozhodnutia s cieľom zlepšiť ich schopnosť predávať na domácom aj exportnom trhu. V roku 2017 spoločnosť Coface zamestnávala ~4 100 ľudí v 100 krajinách a zaznamenala obrat vo výške 1,4 miliardy EUR.

www.coface.com

COFACE SA. je kótovaná na Euronext Paris – Compartment A
ISIN: FR0010667147 / Ticker: COFA

